Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

U48/2025 vp Monivuotinen rahoituskehys ja omat varat

Ympäristövaliokunta 12.11.2025
Kehittämisjohtaja Juho Korpi

Tulosperusteisuus ja ympäristötavoitteet

- Läpileikkaava **35 prosentin ilmasto - ja ympäristömenotavoite** kokonaisbudjettiin; pyritään kanavoimaan **700 miljardia euroa** ilmasto- ja ympäristötavoitteiden, ilmastonmuutoksen hillinnän, sopeutumisen ja kestävyyden tukemiseksi;

- pyritään varmistamaan ilmastokestävyyden ja ympäristötoimien parempi yhteensovittaminen.

- Ei merkittävää haittaa – periaate (DNSH): pyritään varmistamaan, että EU:n rahoittamat toimet eivät aiheuta merkittävää haittaa ilmasto - ja ympäristötavoitteille.

- Climate Resilience by design - periaate: Tavoitteena suojella ihmisiä ja investointeja ilmastonmuutoksen yhä tuhoisammilta vaikutuksilta – varautua ja hallita paremmin ilmastoriskejä, rajoittaa taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia sekä edistää innovatiivisia teknologioita.

- Tehostettu järjestelmä EU:n menojen ja ympäristötavoitteisiin liittyvien tulosten seuraamiseksi.

- Erillinen LIFE –ohjelma päättyisi (ympäristö- ja luontorahoitus, Suomen saantoarvio n. 200 milj. euroa)

Sitoumusmäärärahat	MFF 2028-2034 (milj. euroa)	Ilmasto- ja ympäristöosuus rahoituksesta (%)
1. Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus, maatalous ja maaseutu, kalatalous ja merielinkeinot, vauraus ja turvallisuus	946 404	43
2. Kilpailukyky, vauraus ja turvallisuus	522 205	43
3. Globaali Eurooppa -välinen	190 000	30
4. Hallinto	104 447	(ei arviota)
Yhteensä	1 763 056	35

Keskeisiä huomioita käsittelyssä olevasta U kirjelmästä (Omat varat)

	Kehyskau-della, milj. e	per vuosi, milj. e
Nykyinen rahoituskehyskausi 2021–2027: Suomen EU-maksut	**17 800**	**2 543**
Komission ehdotus rahoituskehykseksi (sis. erityisvälineet) 2028–2034: nykyisen omien varojen järjestelmän perusteella lasketut Suomen EU-maksut	**25 900**	**3 700**
Komission ehdotus omien varojen päätökseksi: vaikutus Suomen EU-maksuihin	**-3 750**	**-536**
Tullien kantopalkkio alentaminen 10 prosenttiin	-480	-69
Arvonlisäveroon perustuvan oman varan määräytymisperusteen rajaamisesta luopuminen	-40	-6
Kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan mukautuksista luopuminen	-60	-9
Bruttokansantuloon perustuvan oman varan bruttovähennyksistä (ns. maksualennukset) luopuminen	-1 060	-151
Kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishinnan korottaminen ja sitominen inflaatioon	-60	-9
Päästökauppajärjestelmään perustuva oma vara, ETS 1	240	34
Hiilirajamekanismiin perustuva oma vara, CBAM	-40	-6
Keräämättömään sähkö- ja energialaiteromuun perustuva oma vara, e-waste	-700	-100
Tupakan valmisteveroon perustuva oma vara, TEDOR	-830	-119
Yrityspohjainen oma vara, CORE	-720	-103
Suomen EU-maksut tulevalla rahoituskehyskaudella komission ehdotuksen mukaisesti	**22 150**	**3 164**
Muutos nykykauteen verrattuna	**4 350**	**621**

Ympäristöministeriön huomioita omista varoista

- Ympäristöministeriön kannalta keskeisiä ovat kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen, keräämättä jääneeseen sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun, hiilirajamekanismiin sekä päästökauppajärjestelmään perustuva oma vara.

- Komission uusien omien varojen ehdotuksilla voisi olla välillisiä ympäristövaikutuksia.

- Kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishinnalla voisi olla kannustinvaikutuksia muovipakkausjätteen kierrättämisasteen kasvattamiseksi. Kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishintaa korotettaisiin nykyisestä 0,8 euroa/kg 1,0 euroon/kg ja määräytymishinta sidottaisiin inflaatioon vuodesta 2028 alkaen. Lisäksi perinteisten omien varojen kantopalkkiota alennettaisiin nykyisestä 25 prosentista 10 prosenttiin.

- YM suhtautuu avoimesti uuteen ehdotettuun omavaraan keräämättä jääneestä sähkö- ja elektroniikkajätteestä. Omavaraehdotuksen tavoite lisätä unionin strategista riippumattomuutta kriittisten raaka-aineiden osalta on erittäin kannatettava. Alustavien laskelmien mukaan ehdotus on myös Suomen EU-jäsenmaksuosuuden kokonaisuuden kannalta taloudellisesti edullinen.

- Uudella keräämättä jääneeseen sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun perustuvalla uudella omalla varalla kuten myös muovipakkausjätteeseen perustuvalla omalla varalla voisi olla kannustinvaikutuksia keräämisasteen kasvattamiseen.

- Laskelmia on syytä kuitenkin tarkastella vielä tarkasti, sillä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystilastoihin ja tilastointitapoihin eri maiden välillä liittyy huomattavia epävarmuuksia.

Päästökauppajärjestelmään perustuva oma vara

- Komissio ehdottaa, että nykyisestä yleisen päästökauppajärjestelmän (ETS 1) huutokauppatuloista 30 prosenttia ohjattaisiin unionin talousarvioon omana varana. Soveltamisalan ulkopuolella olisivat modernisaatiorahastoa varten tarkoitetut alkuperäiset päästöoikeudet sekä innovaatiorahastoa varten tarkoitetut päästöoikeudet. Ehdotus ei koskisi uutta tieliikennettä ja rakennuksia koskevaa päästökauppajärjestelmää (ETS 2).

- Muutoksella voisi olla vaikutuksia kansallisen ilmasto- ja energiapolitikan toteuttamiseen, koska varat eivät olisi jatkossa allokoitu siihen tarkoitukseen kuin päästökauppadirektiivissä on säädetty. Päästökauppadirektiivin (2003/87/EY) 10 artikla 3 kohdassa säädetään päästöoikeuksien huutokaupasta saatavien tulojen käytöstä. Jäsenvaltioiden on käytettävä päästöoikeuksien huutokaupasta saatavat tulot uusiutuvan energian investointien tukemiseen, energiatehokkuuden parantamiseen tai vähähiilisiin teknologioihin päästöjen vähentämiseksi.

- Ympäristöministeriö katsoo, että päästökauppajärjestelmään perustuva uuden oman varan arvioidaan olevan Suomelle epäedullinen. Suomen päästökauppatulojen arvioidaan v. 2025 olevan noin 556 milj. euroa. 30% vuosittaisista tuloista allokoitaisiin talousarvioon. Muutoksella voisi olla vaikutuksia kansallisen ilmasto- ja energiapolitikan toteuttamiseen, koska varat eivät olisi jatkossa allokoitu siihen tarkoitukseen kuin päästökauppadirektiivissä on säädetty. (nettona EU-maksut kasvaisivat noin 240 milj. eurolla rahoituskehyskaudella).

- Valtioneuvosto katsoo, että nykyisestä kiinteiden laitosten päästökauppajärjestelmästä (nk. ETS 1) kertyvien tulojen kohdennus kansallisiin talousarvioihin tulisi säilyttää nykyisellään.

Hiilirajamekanismiin perustuva oma vara

- Päästökauppajärjestelmää täydentävän hiilirajamekanismin tuloista 75 prosenttia ohjattaisiin unionin talousarvioon omina varoina. Komission arvion mukaan hiilirajamekanismilla voitaisiin saada unionin talousarvioon vuosittain keskimäärin 1,2 miljardin euron tulot.

- Hiilirajamekanismin tuloihin perustuvan oman varan arvioidaan olevan Suomelle edullinen EU-maksujen suhteen. Ehdotus alentaisi Suomen EU-maksuja arviolta noin 40 miljoonalla eurolla rahoituskehyskauden aikana. Arvio perustuu komission laskelmiin, joissa on huomioitu hiilirajamekanismiin suunniteltu soveltamisalan laajentaminen teräksen ja alumiinituotteiden alavirtaan.

- Komissio on ehdottanut, että laajentamisesta saatavat tulot käytettäisiin hiilirajamekanismiin suunnitellun vientihyvityksen rahoittamiseksi. Vientihyvityksen rahoitusmalli on kuitenkin toistaiseksi epäselvä, joten vaikutusarvioissa on oletettu kaikkien CBAM-tulojen kertyvän joko jäsenmaiden talousarvioihin tai omina varoina unionin talousarvioon.